

Johann Sebastian Bach: **Magnificat D dur** | BWV 243

1. Sbor:

Magnificat anima mea Dominum / *Velebí má duše Hospodina*

Úvodní část má slavnostní koncertantní charakter, velmi významná je role orchestru, jehož rozsáhlá předehra a dohra rámuje vstup sboru s nápaditým tématem a radostným charakterem.

2. Árie (soprán 2):

Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. / *A můj duch jása v Bohu, mém Spasiteli.*

Druhý verš zhudebnil Bach jako sólo druhého sopránu s doprovodem smyčců. Taneční charakter věty korespondující s obsahem textu vytváří obraz energické mladé Marie plné bezmezného nadšení.

3. Árie (soprán 1):

Quia respexit humilitatem ancillae suae. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent*
Neboť shlédl na svou nepatrnou služebnici. Od této chvíle mě budou blahoslavít

4. Sbor:

Omnes generationes. / *všechna pokolení.*

Výrazný kontrast přináší další árie prvního sopránu - zahloubaná a plná pokory s klidnou melodií hoboje d'amore. Sestupné motivy vyjadřují Mariinu pokoru. Poslední dvě slova *Omnes generationes*, která jsou součástí třetího verše, Bach nečekaně odtrhává a zpracovává v samostatné navazující sborové části. Evidentně tím chtěl podtrhnout dopad Mariina rozhodnutí přijmout roli matky Boží na všechny minulé i budoucí generace. Ve všech pěti sborových hlasech, na všech tónech stupnice, stále znovu a znovu zaznívá *Omnes generationes* a vytváří strhující obraz nekončícího zástupu ze všech národů a koutů světa, po všechna staletí, mladých i starých, velebících Marii za to, že dala světu Spasitele.

5. Árie (bas):

Quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen eius.

Že mi učinil veliké věci ten, který je mocný, jeho jméno je svaté.

Pevný, rozhodný, ale laskavý bas ilustruje v další árii velikost Božího skutku. Doprovod tvoří jen continuo, jehož motiv z přede hry se v různých obměnách opakuje v průběhu celé árie.

6. Árie - duet (alt, tenor):

Et misericordia a progenie in progenies timentibus eum.

A jeho milosrdenství trvá od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí.

Další částí je duet altu a tenoru, jehož barevně působivý instrumentální doprovod tvoří příčné flétny a tlumené smyčce. Nesmírně sugestivní hudba vyjadřuje kající prosbu a naléhavou touhu po odpuštění.

7. Sbor:

Fecit potentiam in brachio suo, *dispersit superbos mente cordis sui.*

Mocně zasáhl svým ramenem, rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně.

Velmi energická a obtížná sborová část začíná bez instrumentální přede hry a je zhudebněna jako fuga. Každý nástup tématu je zvýrazněn novým tutti zvoláním *Fecit potentiam / mocně zasáhl*. Věta vrcholí dvojím kaskádovitým uvedením slova *dispersit / rozptýlil* ve všech

hlasech a následným společným zvoláním *superbos / pyšné*, kdy zaznívá disonantní zmenšený septakord. Po generální pauze následuje závěr věty v pomalém tempu.

8. Árie (tenor):

Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. / *Mocné sesadil z trůnu a ponížené povýšil.*

Virtuózní dramatická tenorová árie má nepopiratelný bojový charakter, který podporuje i ohnivě průrazný doprovod houslí v unisonu evokující Boží meč spravedlnosti. Obtížné koloratury sólového tenoru zde klesají a stoupají vždy podle významu právě zhudebňovaného slova: *deposuit / svrhl – exaltavit / povýšil*.

9. Árie (alt):

Esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes.

Hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdnou.

Labužnicky ležérní je další nádherná árie pro alt. Nasycení dobrými věcmi je tu s vtipem podáno téměř hmatatelně. Při rozsáhlém melismatu na slově *implevit / nasýtil* máme pocit, že se autor nemůže nabažit nabízených lahůdek. Sladký doprovod fléten symbolicky vyplňuje hladové mezery mezi pizzicato hraným continuem. Propuštění bohatých znázorňuje nečekaný závěr flétnových partů, který nedořečen zůstane viset v prázdnou, poslední tón se ozve pouze v basu.

10. Árie - trio (soprán 1, soprán 2, alt):

Suscepit Israel puerum suum recordatus misericordiae suae.

Ujal se svého služebníka Izraele, pamatoval na své milosrdenství.

Předposlední verš je svěřen třem vrchním sólovým hlasům, které se proplétají v pomalém éterickém kontrapunktu kolem melodie gregoriánského chorálu *Magnificat* hraného unisono oběma hoboji. Text připomíná záchranu izraelského lidu a jeho předurčení stát se vyvoleným národem.

11. Sbor:

Sicut locutus est ad Patres nostros, Abraham et semini eius in saecula.

Jak slíbil našim předkům, Abrahámovi a jeho potomkům navěky.

Poslední verš Mariina chvalozpěvu je zhudebněn jako stručná pětihlasá fuga pro sbor a capella doprovázený pouze continuem. Několikeré zvolání *Abraham* v závěru části má nádech nostalgie a vděčnosti za splnění Božího slibu.

12. Sbor:

Gloria Patri, gloria Filio, gloria et Spiritui sancto! Sicut erat in principio et nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jako byla na počátku i nyní i vždycky a na věky věků. Amen.

Úvod závěrečné doxologie plyne v pomalém tempu, trojí zvukově mohutné homofonní zvolání sboru je proloženo fugátovými nástupy jednotlivých hlasů, které vyvěrají a víří jako neklidná křídla nebeského zástupu v triolovém rytmu k oslavě Nejsvětější trojice.

Po koruně následuje závěr, v němž je záměrně znovu pro zdůraznění významu použita hudba s plně obsazeným orchestrem z první části celého *Magnificat* zhudebňující text *jako byla na počátku i nyní i vždycky a na věky věků*.